

KLIC BANKIRN PO NOVI VOJNI ZA ODPRTO DELAVNICO DONI ZOPET PO DEZELI

Glasiilo finančnikov je že znatno bilo v svoj rog in bejal klice vse lastilne velike delavne močanje v vrste.

Chicago, Ill. — Finančniki in bankirji šele iz dna svojega srca, da se zopet z vso odločnostjo obnovi vojna za odprto delavnico. Vojna tromba je zapela na vahu in njen klic je sililati na zapadu, severu in jugu.

„New York Commercial Journal“ je zaklical v uvodniku dne 10. julija: „Kjer uprave spoznajo, da je ugodna prilika, tam naj se prične takoj s delom za odprto delavnico.“

To je jasna napoved vojne organiziranemu delavstvu, in zato je važno, da delavec pozna to vojno napoved, ki jo je glasiilo finančnikov na vahu sporočilo v javnost.

List pravi, da so na vidiku delavski nemiri. V bližnjih mesecih se pomnože delavske stavke in stavke po povznanju meзде in skrajšanju delavnika. Kjer okoliščine na zahtevajo, bi ne bilo pametno, da bi uprave prišle kar tako z zahtevom za odprto delavnico. V večini slučajih je pa ugodnost, da se zahteva za povznanje meзде in skrajšanje delav-

nika izrabi, da se odpravi unijnizem in se proglasi odprta delavnica.

Tako „New York Commercial Journal“ uči podjetnike, kako jim je postopati, če delavec zahteva povznanje meзде in skrajšanje delavnika. List svari podjetnike, naj le tam skušajo streti delavsko strokovno organizacijo, kjer je upati, da bodo delavsko strokovno organizacijo tudi strli. Kjer takega upanja ni, je boljše, da se potuhnejo, privolijo v zahteve in čakajo na ugodno priliko.

Ako se gibanje podjetnikov zadnjih let preštudira, tedaj se pride do zaključka, da bo bili premogovniški podjetniki dobri učenci tega nauka, s katerim je glasiilo finančnikov prišlo na dan. Premogovniški podjetniki so podpisali Jacksonvilloko pogodbo, ker zanje ni bilo drugega ishoda v onem času, kakor hitro so se pa gospodarake razmere izpremenile, posebno pa trg za premog, so pa prelomili Jacksonvilloko pogodbo. Te vrste nauki se tudi zdaj podajajo podjetnikom. To pa pokazuje, koliko je verjeti podjetnikom, kadar podpisajo pogodbo, da se bodo ravnali po nji.

Veloporota je zavrgla priponedko delavnic

Priloge niso bili nobeni dokazi o kakem ugrabljenju. Cela zgodba je bila iz „trite izvirja“ in navadna bajka.

Los Angeles, Cal. — Komedija je končana. Veloporota, ki se je počela z zadevo „ugrabljenja“ evangelistinje Aimee Semple McPherson, je vrgla celo zadevo iz dnevnega reda. V izjavi, ki jo je podala veloporota, se glasi, da niso bili predloženi nobeni zadostni dokazi o njenem ugrabljenju in na podlagi predloženih evidenc, ne more obtožiti nikogar. Glavna priča, ki bi morala nastopiti pred sodiščem, Kenneth G. Ormiston, je poslal pismo iz New Yorka, v katerem izjavlja, da ne pride pričati pod nobenimi pogoji, ker sploh nima nobenega pomena.

Tako se je končala največja farsa, katero si je le mogoče misliti. Vsako smatra to evangelistinjo za navadno pustolovko, ki bi rada vlekla nekateri ljudi za nos in pri tem postala „slavna“. Ze takoj ob pričetku ni nihče verjel njeni zgodbi, da je bila „ugrabljena“ in da so njeni ugrabitelji zahtevali odkupnino. Izjavo veloporote marsikdo tolažil, da je bilo vse pripovedovanje o kakem ugrabljenju izvirto iz trte ali popolnoma navadna laž.

RADI OBUPA, KER JE IZGUBIL OBE NOGI, IZVRSIL SAMOMOR.

Chicago, Ill. — Joseph Borak, star 33 let, je pred dvema letoma izgubil v neki nesreči obe nogi, je valed obupa, ker ni mogel preživljati svoje žene in nedotetnega otroka, izvršil samomor. Odprl je vrh kuhinjski pečnik in se zadušil.

SOKOLNIKOV NE PRTI V AMERIKO

Proti drugemu zastopnikom svetovne vlade niso ni ugovora na strani delavskega departamenta.

Washington, D. C. (F. P.) — M. Sokolnikova, bivšemu ljudskemu finančnemu komisarju, ne bo dovoljeno priti v Združene države kot zastopniku ruske državne banke. Tako je namreč odločil državni departament. Varok, da se mu odklanja viza njegovega potnega lista, je iskali v tem, da je član tretje internacionale. Oskrbjeva administracija trdi, da tretja internacionala podpira k revoluciji za strmoglavljenje vseh kapitalističnih vladi, posebno pa Združenih držav.

Na drugi strani se pa razume, da departament nima prav nobenega ugovora proti kateremu drugemu uradniku sovjetske vlade, ako pride kot zastopnik trgovine in financa in ni v svoji drugi kumulativni propagandistični organizaciji. Trgovina s sovjetskimi republikami se je razvijala, ameriški bizniški interesi se pa podpirajo. In tako postaja administracija v sadnega ruskega njenega političnega bojišča. Njake in gospodarakega obdelavanja sovjetske države.

Mogoče je bil vsto proti Sokolnikovu izbežen iz strahu pred krivdom, ki ga zasledujejo profesionalni protiboljševiki, ako Sokolnikov pride v Ameriko in se razgovarja s tujci.

Džordžinski umri

Sloviti ruski komunist, ki je organiziral sovjetske policije (čeka) in bolševice, je podlegel srčni hbiti.

London, 21. jul. — Iz Moskve poročajo, da je Feliks Džordžinski, predsednik ekonomskega sveta, včeraj umrl za srčno hbito, ki ga je mučila dolga leta. Bil je star 49 let.

(Džordžinski, rodem Poljak, je bil eden vodilnih boljševikov v revoluciji leta 1917 in eden glavnih organizatorjev Unije sovjetskih socialističnih republik. Takoj po zmagoviti revoluciji sovjetoj v novembru 1917 je organiziral in vodil „Izredno komisijo za pobljanje protirevolucije“ ali takozvano „čeka“, iz katere se je izcnila redna sovjetska policijska organizacija. Pred nekaj leti je postal komisar šolezije in zadnje čase je vodil svet narodne ekonomije. Džordžinski je s Trockijem vred stri bel teror in bele armade v civilni vojni, valed česar ima velike zaslugе za smago ruskega delavca in kmeta ter za ustanovitve in ohranitev prve delavske-kmetijske države na svetu. Ruski proletarijat mu vsled tega ohrani trajni spomin.)

V SADOVNJAKIH GNJEJO JABOLKA.

Carbondale, Ill. — V tukajšnji okolici so jabolka letos izredno dobro obrodila. Vsa drevesa se sibiyo od izredno bogste letine. Toda vrtnarji ne morejo prodati jabolk, niti se ne izplača jih obirati. Prekupovalci namreč ponujajo od petindvajset centov do enega dolarja za bušelj — 50 funtov — jabolk. Vsled tega jih pustijo na drevesu in letati po tleh, da gnijejo; krmijo tudi prašiče s njimi. — V mestih — Chicago — so pa cena tem jabolkom navili špekulanti in volstrgovci na en dolar devetdeset do dva dolarja za bušelj in to v prodaji na debelo; v prodaji na drobno se pa za pet ali šest centov funt.

Dracišne odredbe oca- noje, pravi Calles

Ne domači in ne zunanji pritisk, niti sam papir ne spremeni stališča mehiške vlade. Zopet 36 duhovnov aretiranih.

Mexico City, 21. jul. — Predsednik Calles je dejal včeraj v Monterrey: „Mehiška vlada bo odločno izvajala zakone reguliranja verskih organizacij vseh vrst, pa če se bo morala poslužiti tudi najekstremnejših sredstev. Katoličani bodo strogo kaznovani, ako prelomijo postavbe. Noben pritisk od znotraj ali zunanaj, niti godrnjanje papeza ne spremeni stališča vlade.“

Te besede predsednika značijo, da se bo mehiška vlada neomajno držala svojih zaključkov. Včeraj je bilo aretiranih 36 katoliških duhovnov v federalnem distriktu, ker so nočejo registrirati v smislu novega zakona.

Voditelji katoliške stranke pravijo, da je 300.000 oseb samo v federalnem distriktu podpisalo obvese, da bodo ubogali samo cerkev, ne pa vlado. Podpisane birajo po vsaj Mehiki. To znači organiziranje vetaje in nadaljnji ostri konflikti so neizogibni.

Medtem ima Callesova vlada drugo skrbnost s komunisti, ki želijo uničiti vlado, katere prvi s generalno stavko na Narodni šoleziji (ta prog je last republik) pripadajo s oboto. Mehiška delavska federacija, ki podpira vlado, je proti stavki. Velike komplikacije so na vidiku.

CELA DEUŠINA UMRČENA.

Warren, O. — Bilšnje mestete Newton Falls je v splošnem razstreljenju vlad — umor — obo družine Preto. V torek sveder so namreč sosedi silili ved strelvo in stanovanja Robert Preto, star 26 let in vposnel v jeklarni. Ko so udri v stanovanje, so dobili njega, njegovo ženo Virginjo, šestletno hčer Alberto in dvaletnega sina Roberta mrtve. Policijake obisti izjavljajo, da je Robert Preto najbrže ubitellil ženo in otroka in nato se sam sebe; kaj je bil varok, ne morejo dognati.

ODŠKODNINSKA ENKETA KONČALA V ZANOLČANJU ZDRAJ RAZNER

Le glasev protot od strani delavskih delegator je povzročil štanoje rezolucije. — Glasev je bil protot, da se v štati na tej konferenci samo štatištinski materijal.

Washington, D. C. — Potlačneje pozitivnega programa Delavskega zdravstvenega biroja, h kateremu pripada 500.000 delavcev, je bil končni triumf delavskega tajnika Davisa. Protet rasnih unijških delegator je povzročil, da je predsednik rešolskega odbora končno dovolil štati rezolucijo Delavskega biroja. Resolucija je bila namreč pokopana od strani rešolskega odbora. Ethelbert Stewart, komisar za delavsko statistiko, je uspel s svojo taktiko, da ni predlagatelj te kritične predloge, razstomali v plenumu, kaj predloge pomeni za delavce.

Resolucija Delavskega biroja je naglašala, da oficijelna statistika o 2.500.000 ponesrečenih delavcih na leto v Združenih državah ne omenja strokovnih bolezni in škoda in bede, ki ju povzročajo te bolezni. Resolucija pravi, da postoji 82 industrijskih zastupljenj in da so ti strupi zelo nevarni delavskemu zdravju. Tu postoji zastupljenje s vsvincem. Jstike se lahko nalezejo delavci, ki obdelujejo kamen, livarji in drugi delavci, ki so zaposleni pri takem delu, da morajo vdihavati skaknati ali pa kervinski praž. Tetra-otij ga-

Francoska buržoazija zahteva diktatorja

Finančna kriza je tako velika, da Herriot ni mogel čakati četrtkove seje parlamenta in predsednik je sklical izredno sejo. Naval ljudstva na vladno blagajno za izmenjanje bondov, blagajna je pa prazna. 250 poslancev je podpisalo zahtevo za ustanovitev „odbora za javno varnost.“ Herriot je tudi padel.

Paris, 21. jul. — Zbornica je nocej strmoglavila Herriotovo, dva dni stare vlado z 290 proti 237 glasovom, potem ko je vlada zahtevala diktatorske pravice. Nato je predsednik Doumergue povabil Poincareja, naj poskuša sestaviti vlado „narodne unije.“ Poincare je obljubil, da poskusi.

Paris, 21. jul. — Francoski fašisti so danes jutraj nabili po vsem Parisu plakate s posivom na ljudstvo; naj se dvigne v „narodni revoluciji“ in pomete s parlamentom, ako hoče obvarovati Francijo velike katastrofe, ki je pred durmi. Poziv se glasi, da edino „fašizem more prineesti francoskemu narodu novo ustavo, nove institucije in močan denar.“

Frank je danes popoldne padel čez 50 napram dolarju. Zjutraj, ko so krošile govorce o neizbežljivi diktaturi, se je bil dvignil na 48 in nato je zopet padel.

Paris, 21. jul. — Predsednik Doumergue je sklical za danes izredno sejo parlamenta. V tem momentu je Herriotova vlada lahko še strmoglavljena. Splošno mnenje v Parisu je, da nova vlada ne bo živela niti en dan. Kaj potem sledi, ne ve nihče.

Finančni krizh Francije ni bil še nikdar tako blizu. Naval ljudstva s bondi notranjega posojila, ki jih hoče vrniti izmenjaj v gotov denar, predno vs akupaj propada, je tako velik, da je novi finančni minister De Monzie odvtil, da se ostanek Morganovega posojila v vsoti okrog 30 milijonov dolarjev porabi za izplačanje bondov. To pa nikakor ne odlašuje, kajti iz-

Herriot bi bil včeraj skoraj izgubil finančne ministere.

Ko je De Monzie proučil finančno situacijo, je na prvi seji kabinata izjavil, da mora nova vlada zahtevati od zbornice izjemno oblast, osiroma ravno to, kar je zahteval Caillaux, drugače ne bo mogla vlada storiti ničesar. Herriot je bil odločno proti temu rekoč, da bi bilo smadno, da bi on, ki je strmoglavil Brianda in Caillauxa radi zahtevanja diktature, zdaj zahteval ravno isto in sam pogajal ustavo. De Monzie je pa dejal, da takoj odstoji, če ne obvelja njegova. Nato se je kabinet sednil, da je treba brez odloga švestiti predsednika republike, kako stoji stvar, potem pa prepustiti celo zadevo parlamentu, naj odloči kakor hoče.

Medtem se nadaljuje panika med ljudstvom. Velika množice oblegajo prodajalnice s namenom, da nakupijo kolikor največ mogoče potrebpega blaga, dokler je frank še kaj vreden. Trgovci pa nočejo zadovoljiti ljudstva. Boje se, da bodo opsharjeni, ako pojde valuta v nič. Mnogi trgovci nočejo prodati več kot tri pare nogavic in dva para čevljev eni osebi.

Enak naval je na banke. Ljudje jemljejo denar in hranilnice in ga zamenjavajo za blago, zemljišča in druge stvari, ki imajo stalno vrednost. Mnoge banke so na robu bankrota.

Poslužite se kampanje za nove žlane in pridobite si lepe nagrade!

Kakšno se pa poznajo civilnih nezabencev?

Delavec gre lahko v pensijo, kadar je star pet in šestdeset let. — Stariše pomnože, le dve sta delavcev na leto.

Washington, D. C. — Penzijski komisar Scott je dal informacije vsem departamentnim načelnikom glede novih penzijskih določb. Po starih določbah je šel lahko delavec v pensijo, ko je dosegel starost sedemdeset let. Po novih določbah pa gre delavec v pensijo, ko je star pet in šestdeset let. Delavec, ki opravlja nevarno delo, ali so služili v tropičnih krajih petnajst let, odidejo lahko v pensijo, ko dosežejo starost dva in šestdeset let. Pomorski poštni pisarji in pismonoše na deželi so deležni penzije, ko so stari pet in šestdeset let.

Kako niske so pensije delavcev in njihovih uradnikov ali uslužbencev pa pove penzijska tabela. Uslužbenci, ki so zadnjih deset let prejimali po \$600 letne plače, prejmejo \$200.04 letne penzije, ako so služili le petnajst let. Če so pa služili 30 let, tedaj prejmejo na leto \$399.96 penzije. Tisti, ki prejamejo \$900 letne plače skozi deset let, dobe penzijo od \$300 do \$600 na leto. Tisti, ki imajo \$1.500 plače na leto skozi zadnjih deset let, dobe \$500.04 do \$999.96 penzije na leto.

JENKLIH BODO UČILI BRAZILSKE POMORSČAKE.

Washington, D. C. (F. P.) — Brazilska vlada je obnovila v Združenih državami pogodbo, po kateri bodo ameriški pomorski oficirji učili oficirje brazilske vojne mornarice.

Ta akt je bil izvršen kmalu zatem, ko je Brazilijsa izstopila iz lige narodov. To pa povzročilo vznemirjenje med južnoameriškimi republikami, ker postajajo zveze tesne med Washingtonom in Rio de Janeirom. Navzočnost ameriških pomorskih oficirjev je povzročila večkrat kritiko v argentinskem i urugvajskem časopisju.

Volitve v Kanadi. Ottawa, Ont., 21. jul. — Vlada je danes naznanila, da volitve za nov kanadski parlament se vrše 14. septembra t. l.

Bomba pobija v Sleziji.

Varšava, 21. jul. — V Gornji Sleziji sta bili danes dve bombni eksploziji. Prva bomba se je razpočila v farovžu nekoga katoliškega duhovnika, ki simpatizira s Nemci, druga pa v sredinihva nacionalističnega lista „Polonijs.“

ZDAJ JE JASNO, ZAKAJ NI BILA NESREČA V GARYJU PREISKANA

Pojemljanje predsednika industrijske komisije države Indiana zahteva. — Jeklarski trust na more biti krivce?

Washington, D. C. (F. P.) — Bynum, predsednik industrijske komisije države Indiana, je razkri zastopniku Federaliziranega tiaska notranje vzroke, zakaj ni on preiskal vzrokov za eksplozijo v jeklarni, ki se je dogodila v minotem mesecu v Garyju, pri kateri je bilo po njegovi lastni izpovedi ubitih štirinajst, ranjenih pa štirideset oseb.

Postal bom tje doli tovarniškega nadzornika,“ je rekel Bynum, ko je bil vprašan, naj razobliči, kako je bilo trstu mogoče to nesrečo pokriti s plaščem misterija. „To je tako fišna družba, da ji nisem maral delati istnosti zdej, ko je tovarna odnorna razstreljena, kadar bo pa superintendent podjetja, Glasgow, dokončal svojo preiskavo, tedaj bom jas pogledal v stvar in nagravil poročilo.“

„All je to duh zakona, po katerem je bila ustanovljena komisija“ je bil vprašan komisar. „Ne v splošnem, toda jaz imam vero v kompanijo in nje-no poročilo bo resnično. Zakaj, smrt teh 14 delavcev in poškodbe več ko štiridesetih ljudi bo stalo družbo \$200.000 v odškodninskih odplačilih.“

„Ali nima U. S. Steel korporacija velike zaslonbe pri državni vladi države Indiana, da se tako z njo ravna.“ je bilo zopet vprašanje na predsednika industrijske komisije.

„Nikdar niso nastavili mene, pa me tudi ne bodo. Pa tudi nikdar ne bodo vplivali na gubernerja. Povedal vam pa bom, kaj so storili same. Omogočili so mi, da sem transferiral tisoč nezaposlenih rudarjev v njih delavnice, iz povzročili bom, da

jih bo nastavljenih še tisoč od 15.000 nezaposlenih rudarjev.“

Poročevalec je vprašal Bynuma, ako niso ti rudarji organizirani delavci in če niso ti delavci pristiljeni podpisali nekakšno pogodbo, kadar prične delati v trustovskih delavnicah, da se ne pridružio delavski uniji. Bynum je odgovoril, da jim ne bo treba ostati sunaj unij, kadar prične delati za jeklarski trust. Po neoficijelnem poročilu, ki ga je podal neki kompanijski zastopnik Bynumu, je nesreče kriv nek delavec, ki je pustil odprto zaklopko kupole, v kateri so je pripraviljalka koka, plin je pa prišel v dotiko s oddaljenim plamenom. On je trdil, da se zgradi nad tako poseodo pokrov z ključavnico, ki jo odpira in zapira predelavec. Trdil je, da je sprejden, da se razstrelba ni izvršila zaradi eksperimentov. On prizna, da je le advokat, ne pa inženir ali celo kemikar.

Zastopnik Federaliziranega tiaska je zaradi tega intervjuval Bynuma, ker se je delavski tajnik Davis branil uvesti celo uljudno poizvedovanje o nezgod v Garyjevem podjetju, zakaj je bilo štirinajst delavcev ubitih in 40 pa ranjenih. Ethelbert Stewart, komisar za delavsko statistiko, je izjavil, da federalna vlada nima oblasti uvesti preiskav o takih nesrečah. Izjema je le takrat, ako kongres sprejme izredno resolucijo. Op in Davis sta svetovala, da je treba vprašati gubernerja države Indiana. Kočno je Davis pristal, da vpraša Bynuma, da pogleda njegovo poročilo. Davis ni hotel sporočiti njegovi odškodninski enketi, da preišče vzroke za nesrečo v jeklarni.

Zastopnik Federaliziranega tiaska je čakal pol ure v predstobi Davisove pisarne. Ta čas je pa Davis pisal podzvrni govor za odškodninski enketi.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopis se na vsačajo.

Narodina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cleveo \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse kar ima stik z Nasom: "PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepaji n. pr. (June 30, 1924) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovilo se pravda samo, da se vam ne ustavi list.

PO LETIH DUSEVNE TEME.

Po stoletjih največje duševne teme v srednjem veku, v katerem je vera v vraže najbolj bujno cvetela in so nedolžne ženske sežigali kot čarovnice, znanstvenike pa kot pogane in krivoverce, je zasvetilo zopet solnce napredka in socializma. Bil je nauk, da imajo vsi ljudje, ki delajo z umom ali rokami, enake pravice do zemeljskih zakladov in produktov, ki so sad človeškega dela. Mogočno je odmeval klic po enakopravnosti, svobodi in pobratimstvu vsega človeštva. Znanstveniki in humanisti so dokazali, da je ta nauk pravilen in da se izvede v človeški družbi. Dokazali so, da je kapitalistični gospodarski sistem krivičen, da je mezni sistem obsojanja vreden kot največja gospodarska krivica na svetu in da je kapitalistični sistem oče vsa zla v sedanji človeški družbi. Vrh tega so še doprinesli znanstvene dokaze, da se da socialistični gospodarski sistem uvesti v vseh civiliziranih deželah in na to po vsem svetu. Proglasili so človeško življenje za najdražji zaklad na svetu in zahtevali so mednarodni sporazum in bratsko občejanje naroda z narodom.

Bilo je okoli sedmega ali osmega desetletja v minulem stoletju, ko je ta novi nauk imel že na stotine pristašev, ki so ga širili z veliko večjo hitrico kot nekdanji apostoli prakršćanstva. Takrat se je pa zgodelo, da so oni, ki naglašajo, da so zastopniki krščanstva, proglasili učitelje, oznanjevalce in razširjevalce socializma za vpornike in izdajalce. Zgodovina se je torej ponovila. Kakor so bili obrekovani oznanjevalci prakršćanstva, to je misli o svetovnem miru, svobodi in enakosti vseh ljudi, od podpornikov tedanjega družabnega reda, ravnotako se zdaj prijatelji duševne teme, izkoriščanja človeške moči in bogastva obrekovali oznanjevalce in razširjevalce socialistične misli in jim podtikali najslabše lastnosti, da jih obsovažijo pri ljudstvu in nahujskajo nanje posvetne oblasti.

Oznanjevalci in razširjevalci socializma so apostoli nove dobe. Tudi oni so preganjeni in danes bi jih sežigali žive na grmadi in jih pribijali na križe, ako bi razvoj v človeški družbi ne povzročil, da so se take barbarske kazni odpravile.

Trud in poštovanje socialistov nista bila zastoj. Danes je na svetu že na milijone socialistov. Kjer se razvija industrija in kapitalizem in podjetniki uklepajo delavno ljudstvo v mezno sužnost, tam se pojavijo socialisti s svojim naukom o enakih pravicah in enakih dolžnostih, o svobodi in bratstvu vsega človeštva, zahtevajoč odpravo kapitalističnega načina blagovne produkcije in distribucije. Njih vrste se množe od dneva do dneva. Njih glasu ne utihnejo preganjanja od strani mogočnejšev, ne dobrikanje od strani potuhnenih podpornikov kapitalizma.

Ni je skoraj delavske organizacije dandanes, da ni pod vplivom razrednega boja. Predstavniki in podporniki kapitalizma se zavedajo tega dejstva in skušajo preprečiti moč socialistične propagande z ustanovitvijo delavskih organizacij, na katerih si pridržijo kontrolo. Tudi to sredstvo ne pomaga proti socialistični propagandi. Delavstvo se bodri in spoznava valed socialistične propagande, kaj je cilj takih delavskih organizacij, ki so pod kontrolo predstavnikov in podpornikov kapitalizma. In tako se prično majati in podirati opore, ki so jih zgradili čuvaji kapitalizma. Korak za korakom napredujejo socialisti na cel crti. Povsod velja geslo: "Naprej, nobenega umika."

V tem svetem boju za osvoboditev človeštva iz kapitalistične sužnosti in spon za sodelujejo vse delavske organizacije. Nekateri več, druge manj in sicer vsaka toliko, v kolikor so socialisti svoje nauke zanesli vanjo in jih utrdili.

In tako se ustvarja ena delavska armada, ki ima enaka načela, enake želje in en cilj. Ta delavska armada je načelom zvesta, solidarna, poštvalna in vztrajna. In kadar bo vsa delavska armada prepojena s takim duhom, tedaj kmalu napoči spomlad svobode za vse človeštvo, milijonska razdedovana delavska armada se približa svojemu končnemu cilju—socializmu.

Kdaj se to izvrši, je odvisno od delavstva samega, kajti delavstvo mora samo izvršiti delo za svojo osvoboditev iz mezne sužnosti; časi, ko so prihajali odrešeniki na svet, so minili.

SLIKE IZ NASELINI

Glasi iz našega Kranja.

Kranj, Pa. — Kdor čita Prosveto, vidi marsikaj zanimivega in podučnega. Ta list bi pač moral čitati vsak Slovenec. Čitatelj, ki misli, najde v takem listu izobrazbo. Čitatelj tega lista začne sam razmišljati in ni treba, da bi drugi mislili zanj. Kdor čita napreden list, kot je naša Prosveta, se osamosvoji, da ga ne morejo zapeljati neuteemeljena natančevanja ljudi, ki iz same mržnje ruvarijo medrožaki z namenom, da bi neprimljeno osebo diskreditirali.

V Kranju smo imeli piknik dne 20. junija. Nastopili so na prireditvi tamburaši iz Moxham pod vodstvom glavnega podpredsednika S. N. P. J., brata Vidriha. Igrali so izvrstno, saj tako so tudi drugorodci pohvalili. Da je brat Vidrih dober učitelj godbe, ne more nikdo zanikati. Ravno tako dober svetovalec je on v mnogih stvareh, če se do njega obrnejo bližnji in okolici. Tudi pomoči ne odreje. Kar je storil same in brata J. Ivančiča, bova znala ceniti in se mu iskreno zahvaljujeta. V takih slučajih se najboljše pokaže, kako veliko pomeni brat v organizaciji.

Naprej za večje bratstvo in za večjo S. N. P. J. — Anton Tauželj, tajnik društva št. 174.

Poročilo iz stavkovnega okraja.

Frank, West Virginia. — Položaj delavcev v zapadni Virginiji je nespremenjen. Stavka rudarjev traja že 26 mesecev, pa tako popolna že dolgo ni bila, kakor je ravno sedaj. Stavkokazi pristopajo v vrste stavkarjev, imponentni najeteži pa zapuščajo nasebino. Naveličali so se napoli zastoj garati. Stavkence straše so noč in dan na delu. Ako bo šlo tako uspešno za stavkarje, kmalu ne bo več stavkokazov v našem okraju. Stavkarji so dnevno na pohodu od rova do rova, na stavkovnih stražah so vsako jutro. Na stotine je moč fantov in deklet, ki se je udeležujejo.

Kalo sedaj dobijo premoga na površje, ker stavka je aktivna. Belopoltni stavkokazi so skoraj vsi pustili, le zamorski delavci se še drže. Saj tudi mora ganiti vsakega stavkokaza, ko gre zjutraj na delo in samo to, kar vse alihi. Veliko je pa zapeljanih. Ernest Davis vabi ljudi in jih zagotavlja, da sedaj plača po en dolar na uru. Dobrim delavcem in poštenim stavkarjem pa ne more dati pravičnega plača. Vsak delavec se bo premislil, predno se bo dal zapeljati takemu delodajalcu, ki stremi samo za tem, da bi uničil organizacijo. Premogokopnim družbam bo unija še trd oreh. Marsikatera bo lahko podlegla v tem boju, kajti upoštevati moramo, da so družbe obvezane na velika plačila, producirajo pa s stavkokazi ničesar ne.

Prej, ko so rudarji delali za mezdo po unijaki lestvici, je bilo vse veselo in navdušeno. Sedaj med stavko pa je vse mrtvo. Stavkokazi in tla gledajo, ko srečajo poštenega človeka; sram jih je.

Rojaki po širni Ameriki, stran od West Virginije? Ne hodite opravljati stavkokaškega dela. Na tisoče je tu dobrih premozarjev, pa ne gredo delat, ker delo je le stavkokaško; borijo se za obstoj U. M. W. of A.

Fozdrav vsem čitateljem Prosvete in Proletara. To sta edina lista za slovenske delavce v Ameriki.—Josef Zelenik.

Slika s parnika.

Parnik Paris na odprtem morju. 4. julija. — Veselo pozdrava vsem našim v Ameriki! Naj vam malo opišem, kako smo se imeli na morju. Začnem z zdravjem. Zdrava sem kakor morski volk. Ne vem, od kod imam to ljubo zdravje. Pred šestnajstimi leti, ko sem šla v Ameriko — bilo je tudi meseca julija — sem bila na ravno tem odprtem morju tako bolna, da se nisem mogla pokomel držati. In takrat sem bila 16 let mlaj-

ša. Takrat sem parobročno družbo slabo oškodovala na bran, to pa, ujalim, da bom zbraj kotirala. Jem vsake tri milje na dan in pojem toliko, da je le po videti — in tudi na obliki se mi pozna. Francoski strefaj nar je drali v slabi angleščini, da drugi dan se nam ne bo ljubil zajtrkovati in da bo večerja pozna, pa se je zmotil. Kar nas je Slovencev na parniku; amo vsi zdravi in imamo imeniten tek. Priznati moramo, da na tem parniku dobro strežajo.

Dne 3. julija sem greda v svojo kabino srečala človeka, katerega sem se kar prestrašila. Prvi hip sem mislila, da se mi je prikazal, ker nisem mogla verjeti, da bi bil on. Bil je Jakob Jakše iz San Franciscu, katerega sem pustila doma dne 13. junija, ko sem odpotovala proti Chicagu. Takrat mi je želel srečno pot in veselo svadenje, kjerkoli se bo. Najmanj sem pričakovala, da bo to svadenje za parnik. Na vsrakalnje, zakaj ni odpotoval prej s svojim leptom, Johnom v stari kralj, je rekla, da bo tudi njega tako iznenadil kakor je mene.

Na parniku nas je okrog 40 Slovencev. Vsi so dobro imamo in vsi smo prilično pri sebi; največ nas je takih, ki vagamo po 200 fantov. Ako pridemo na morake dno — to bodo imele ribe gostilje! — Reči moram, da je parnik "Paris" zelo dobra morska hiša. Vse kabine so prvovrstno urejene in postrelje je imenitna. Svetujem rojakom, ki gredo v staro domovino, naj ne pridejo prej v New York, dokler ne gredo naravnost na parnik. Čakanje v New Yorku in posedanje po hotelih je drago. Potnika takoj spoznajo in oderejo do kosti. Me ne niso, ker nisem nič čakala. Šla sem rajši v Steilton, Pa., kjer sem posetila stare znanca, s katerimi sem hodila v šolo. Tam se bila 1. in 2. julija. Ko sem iskala prijatelje in znanca, sem bila akoraj razočarana, ker sem mislila, da sem že v — starem kraju. Nisem vedela, kaj naj bi storila; ali bi šla naprej ali se vrnila v našo zlati Kalfornijo, v priljubljeni San Francisco. Ko pridem v moj rojstni kraj, bom zopet poročala. — Bora Kramer.

Od društva, katerega člani preganja premogokopna družba.

Meen Eum, Pa. — Priloženo z dopisom pošiljam naročnino za Prosveto in sprememba naslovov, ker so nas izgnali iz kompanijskih hiš. Selimo se na različne naslove, eni sem, eni tja. Ravnotako je potrebno, da tudi sam podam svoj novi naslov, kajti tudi jaz sem bil spoden dne 16. julija, da se bodo člani vedeli kam obračati v društvenih zadevah. Moj naslov je: Michael Jerala, R. F. D. No. 10, Box 191, Crafton Branch, Pittsburgh, Pa.

Naše društvo št. 88 je sklenilo prirediti piknik dne 25. julija ob eni popoldne. Priredimo ga predvsem zato, ker je blagajna popolnoma iscrpana, deloma pa zato, ker bo imel marsikdo impozanten pogled po naselbini, kjer danes delajo stavkokazi. Zato vabimo tudi oddaljene nasebine, da nas posetijo omenjenega dne. Piknik se vrni na prijaznem griču Bortman, s katerega je lep razgled po celi nasebini. Na grič je lahko priti tudi z avtomobilom od dveh strani in v vsakem vremenu, tako da ja ne bo nikakega izgovora. — M. Jerala, tajnik.

Posit članstvo društva "Mir" št. 143 S. N. P. J.

Collinwood, Ohio. — Naznanjam bratom in sestram društva "Mir" št. 143 S. N. P. J., da je bilo na redni seji našega društva dne 11. t. m. sklenjeno, da se korporativno udeležimo slavnosti polaganja vevnega kamna S. D. D. v Collinwoodu, Ohio, katere se vrši dne 26. t. m. Zato opozarjam članstvo, da se ta slavnosti po možnosti udeležijo. Zadele so slavnosti, ki bi bile toliko pomembne v nasebini, kakor ravno postavitev naših narodnih kranjov, kateri bodo opminjali našo pozejajo generaci-

jo, ki ne bo več čutila to, kar čuti sedanji slovenski narod, da so bili njih očete in matere poštvalni in povzdigovali naš slovenski življenj, kjerkoli so morali. Največja priča temu bodo naši narodni domovi, kateri bo lo še stali in oznanjevali našim potomcem, da je ta živni naš narod ter si z velikim trudom in poštvalnostjo postavil spomenik slovenskega naroda v daljni tujini. Pričakujem to raj, bratje in sestre, da se skupno snideste pred domom na Holmes avenuu, odkoder točno ob 1. skupne odkorakamo na kraj proslave. Pričakuje obine udeležbe vas sobratsko pozdravlja — tajnik.

Piknik društva "Little Fort".

Waukegan, Illinois. — Mlado društvo "Little Fort" št. 568 bo v nedeljo priredilo piknik na znanem prostoru pri "riverju". Za piknik so velike priprave in odbor napoveduje, da bo nekaj tako imenitnega, da bo ta piknik prekosil vse dosejane. K zabavi so vabljeni vsi bližnji in oddaljeni, posebno pa tudi "Pionirji" iz Chicaga. Za izletnik bodo pripravili tovarni avtomobil pred Slovenskim narodnim domom, kateri bodo odpravljali ob desetih, dvanajstih in ob dveh popoldne.

V večerjanjem naznanilo bi moralo stati, da v slučaju slabega vremena ima društvo "Little Fort" zabavo v Slovenskem narodnem domu in ne nedeljo pomeje. Pridite v velikem številu! Mlado društvo vas potrebuje, da se z njim zabavate.

Kriviza pot misli družbe.

New York, N. Y. — V tukajšnji nasebini ruskih Židov je pričela nova prislovica, enaka kot so jo imeli za časa svojega bivanja v Rusiji, ko so rekli, "Bog je daleko, a car še dalje." Povod temu je usoda mlade ruske Židinke Esther Kaplan, stara 22 let. Doživljaji zadnjih 16 let se ališijo kot kak roman.

Njen oče, Samuel Kaplan je bil v Južni Rusiji — Ukrajina, precej premožen posestnik. Leta 1910 so izbruhnil v temu distriktu progoni proti Židom, in žrtve teh progonoj je bil tudi Samuel Kaplan. Izbruhnil so tako nenadoma, da ni imel časa odvesti v varstvo svojo družino, niti zabarikadirati svoje hiše pred napadalci. Mala Esther — stara šest let — je bila ravno na cesti, ko so pridrveli kosaki in eden izmed njih jo je udaril s tako silo e sabljo po glavi, da se je agrudila vasa s krvjo obilita na tla. Njen oče jo je dobil na pol mrtvo na cesti ležati, ko jo je ves v strahu iskal, odvedel v klet, jo zdravil.

Leto pozneje se je izselil v Zdr. države, kjer si je poiskal drugo delo in obrt. Bil je marljiv in varčen, in po treh letih si je prihranil toliko, da je postal svoji ženi dovolj veliko vsoto za potovanje v Ameriko. Prišli so vsi, žena in trije otroci. Izseleniške oblasti so dovolile iskrcati vsem razum male Esther, stara 10 let, ki je bila pa pridržana, oči, njeni možgani ne delujejo pravilno. Deklica je bila popolnoma normalno razvita v vseh oziirih, niti najmanjše napake. Toda zdravnik na Ellis Islandu so izjavili, da po predpisih ne more biti izpuščena v Zdr. države. Resnica je, da valed udarca kosaške sablje se še vedno poznajo posledice. Pridržana je bila na otoku, docim je njena mati in dva njena brata odšla k očetu.

In sedaj se je pa pričel boj, ali naj mala Esther biva pri stariših, ali naj pa bo deportirana nazaj v njen rojstni kraj, kjer nima nobenega znanca, nobenega prijatelja, nobene žive duše, ki bi se brigal za njo. Kaj je mala Esther njena brata, oči in mati občutila, ko so zvedeli odkot priseljeniških oblasti, da mora biti deportirana, naj si misli vsak sam.

Bivala je eno leto na Ellis Island, mati jo je pa obiskavala vsaki dan: Ti trenutki so bili najkresnejši za obedo. Konečno se je vendar posejelo židovski organizaciji za zaščito priseljencev, da je dobila mala Esther dovoljenje zdržati se s stariši. In vse bi bilo dobro,

priseljeniške oblasti bi gotovo pozabile, ako ne bi imeli v Washingtonu tako vestnih uradnikov.

Po nesreči je namreč dobil v roke nek mlad uradnik leta 1922 kopo pisem, med katerimi je bila tudi neko pismo tikaajoče se Esther Kaplan, katero so priseljeniške oblasti pridržali na Ellis Islandu radi nesposobnosti vstopa v Zdr. države. Na podlagi teh aktov je neseljeniški urad izdal takoj poselje za aretacijo te Esther Kaplan, je odvesti na Ellis Island in deportirati z prvim parnikom. Kajti vojna je konec, in ni varoka, da bi jo še nadalje obdržali tuksj.

K temu naj omenimo še to, da je Samuel Kaplan postal med tem časom ameriški državljan, in zaedno z njim njegova žena in otroci, ker še nobeden ni bil polnoleten.

In sedaj se je pričel pravi boj, ali naj zmaga suhi zakon, ali očetova in materina pravica in človekoljubje sploh. Esther Kaplan je bila aretirana in odvedena na otok Ellis. Vprašanje je pa nastalo, v katero državo jo deportirati? V Rusijo? Rusija jo najbolj gotovo ne bo hotela sprejeti, ker deklica je bila rojena v Ukrajini; v Ukrajino? Ukrajina se bo gotovo tudi odklekla jo sprejeti, ker Esther Kaplan je odpotovala iz Rusije. Konečno so se oblasti zedinile za deportacijo v Ukrajino in sicer kmalu v začetku leta 1923. Toda med tem časom se je pa posrečilo nesrečnim starišem in židovski organizaciji za zaščito priseljencev dobiti na pomoč kongresnika Samuel Dicksteina, ki je šel takoj na delo, da reši nesrečno deklo pred deportacijo. Na sodišču je vložil priziv proti deportaciji in sodnik je takoj izdal odkot, da se Esther Kaplan ne sme časno deportirati. Ko je kongresnik Dickstein to dosegel, je šel nadalje s svojim delom, in konečno je dosegel vse: Dobil je dovoljenje, da predstavi nesrečno Esther Kaplan v uradu delavskega tajnika, kjer naj priznani zdravnik preiščejo njeno stanje. Po dolgi preiskavi je delavski tajnik izdal dovoljenje, da sme Esther ostati pri svojih stariših v New Yorku, toda njeni stariši morajo položiti trideset dolarjev varčine, katero vsoto sedaj zbirajo. — Konečno je vendar zmagala pravica starišev od otroka in človekoljubje v splošnem in ne suhi paragrafi še bolj suhih takih zakonov, ki razdvijajo družine in odtrgajo stariše od otrok.

Incident ob meji. Reška "La Vedetta d' Italia" poroča iz Nirske Bistrice, da je bil ob meji obstreljen italijanski finančni stražnik in zadel Carraja v desno nogo in levo roko. Carrajo se nahaja v bolnici na Reki.

Incident ob meji. Reška "La Vedetta d' Italia" poroča iz Nirske Bistrice, da je bil ob meji obstreljen italijanski finančni stražnik in zadel Carraja v desno nogo in levo roko. Carrajo se nahaja v bolnici na Reki.

Incident ob meji. Reška "La Vedetta d' Italia" poroča iz Nirske Bistrice, da je bil ob meji obstreljen italijanski finančni stražnik in zadel Carraja v desno nogo in levo roko. Carrajo se nahaja v bolnici na Reki.

??????????
KOLIKO VESTE?
Znanstvena vprašanja in odgovori.
(Izrečite in shranite, morda vam kdaj prav pride.)
??????????

1. Kaj povzročja peščeno sipo?
2. Zakaj moraš imeti neposredni ali direktni tok, če hočeš naselektriti baterijo?
3. Zakaj je prostor zunaj zemlje leden, čeprav solnce sije skozi?

Koliko vas je, ki že veste odgovor na ta vprašanja? Odgovori slede:

1. Kjerkoli je dabela plast drobnega peska ob vodi premočena; ali če tako plast namaka izvirke vode od spodaj, se peščena tako zrahlja, da človek ali žival utone v pesku, če zagazi vanj. Takemu nevarnemu pesku pravimo sipa (quicksand).

2. Kadar hočeš naselektriti izrabljeno električno baterijo, moraš dobiti kemikalijo na ploče baterije. Te pa ne dobiš, če izvajaš indirektni tok.

3. Prostor zunaj zemlje nima zraka. Zrak je prevodnik toplote, to se pravi, da toploto usrkava ali absorbira. Valovi toplote, ki prihajajo iz solnce, ne daje toplote toliko časa, dokler ne zadenejo ob zrak ali kateri drug predmet, ki te valove absorbira. Naše telo absorbira toploto valove in zato čutimo gorkoto solnce, ne drugače.

ZARKOMET

Ne sodite...

Dr. J. Frank Norris, baptistovski šupnik in fundamentalist iz Fort Wortha, Tex., je pred par dnevi v svoji cerkveni pisarni ustrelil lesnega podjetnika D. E. Chippsa. Chipps se ni strinjal z Norrisovimi pridigami in je prišel v farovž protestirat, šupnik pa je vzel revolver iz miznice in mu brž zavezal jezik. Ko so Kristovega služabnika aretirali, je dejal, da je ubil Chippsa v silobranu. Mož mu je baje zagrozil s smrtjo, poročilo pa ne pove, če je imel kakšno orožje pri sebi. Župnikova izjava je zadostovala, da so ga izpustili proti poročstvu. Drugi dan je župnik pridigal v cerkvi: "Ne sodite, da ne boste sojeniki..." Osemstosec faranov je čestitalo Norrisu in mu stisnilo roko.

To se je zgodilo v Texasu, Texas je na jugu, Texas je država strupenih kač, linčarke justice, protirevolucijske postavne in fundamentalističnega kristjanstva. Texas je —

Ne sodite, da ne boste sojeniki.....

Ura je osem zjutraj.

Moš, ki izvračje telesno delo usmiljenja proti plačilu (za denar), sedi za mizo. Dobre volje je. Skozi okno vleče hladna sapica in za prijetno boža. Na mizi je skrinjica polna cekinov. V kotu je zelena palma. V okvirju na steni visi papavež žegen. Pismonosa vatopi. Mož vzame pismo in ga odpre. Hura! Hvala Bogu, slava Bogu. — Smeje se in še čita:

"Dragi naš kralj Matjaž! Vaše pismo sem prejel in vse razumel. Odkar je Bonaventura tukaj, znamo vsi kranjsko-slovensko, you see. Zgodilo se bo natanko kot zahtevate. Mi predidenti in pokopachi moramo držati skupaj, you see. Rdeča jednota in nje, na rdeča Prosveta bosta pokopani kakor —"

Hej, Tone, vstani! Ti bruno Solnce je že visoko. Treba je iti v Detroit. Tam so lakopali novo jamo, katero bo treba požegnati in narediti "spie". Tako so bile pretrgane lepe sanje. Nocoj se vrnejo.

Stabilizacija nad ničlo.

Frank je tiste mazle dni zmrznil in zdaj se taja, ko je odgrel. Prej je bil frank, zdaj je franček.

Rdeče znamenje na črnem odru.

(Naši odri.)

Cenjeni Zarkomet! V soboto in nedeljo je bila tudi pri nas škofovska predstava. Bilo je precej gledalcev, oziroma zijaloprodajalcev. Oni, ki plačujejo igro in ploskajo, so razobesili zastave. Med temi je bil tudi naš Nacek. Jas sem razobesil rdečo brošuro, katero je spisal škof Bonaventura in pouk ženicam in nevestam, haha! — Colinwoodski strigelj.

Privatna vest iz privatnega zdravilca v detroitški sumi.

Dragi Zarkomet! Drugo nedelje v juliju je bil v sumi, ki se nahaja 14 milj od Pontiacu, bolnik iz Clevelanda. Bolnik je bil Tone Grdina. Rekel je, da je utrujen, da ga boli glava — na St. Clair cesti je preveč sundra — in zato je prišel v detroitško goščo, da ozdravi. Ker se bojimo, da bolnik ni povedal vsega, kar ga muči, mu prijazno svetujemo, naj se potruži še o-nih 14 milj do zdravilca, kjer se morda iznebijo svoje najhujše bolezni. — Kontra iz Detroita.

That's all right.

V Španiji je mir, na Portugalskem je mir, v Siriji je mir, na Grakem je mir, v Indiji je mir, na Kitajskem je mir, v Italiji je mir, na Japonskem je mir, v New Jerseyju je mir, v peklju je mir...

K. T. B.

Konzul Purič odšel.

Chicago. — Božidar Purič, jugoslovanski konzul v Chicagu je 20. julija odpotoval v Beigrad, kjer ga čaka nova služba v ministarstvu zunanjih zadev.

Nad 40 oseb je postalo žrtv vročine

Zadnji terek je bil najbolj vročan v zadnjih 25 letih. V Južni Dakoti toplomer kazal 120 stopinj. V Argentini pa 12 stopinj pod ničlo.

Chicago, Ill. — Zadnji december in januar si je marsikdo želel, da bi živo srebro v toplomeru lezlo mesto navzdol, navzgor; temu se je ta želja sedaj izpolnila. Kajti živo srebro je prilezlo v matraikaterem kraju precej nad sto, in sedaj si gotovo želi marsikdo, da bi bilo bolj hladno. Val vročine, ki se je razlil zadnji ponedeljek po celem ameriškem kontinentu ni prišel samo kar tako "mimogrede".

Neznosni val vročine je zahteval dosedaj nad štirideset človeških življenj v različnih krajih Severne Amerike, v kolikor so došla poročila. Samo v tujakšnjem mestu je umrlo valed vročine zadnji ponedeljek in terek 24 oseb, največ otrok do starosti 3 let in odraslih v starosti nad 50 let, in delavci vposleni pri gradnji cest, poslopij in delavci v tovarnah.

Uradno je kazal toplomer v Chicagu zadnji terek 95 stopinj — eno stopinjo več kot v ponedeljek — toda v nekaterih krajih je dosegel višino 96, tudi 98 stopinj. Tako je kazal toplomer vrhu devetega nadstropja neke stavbe 98 stopinj. Najhušo vročino imajo države v srednjem zapadu, kot n. pr. Iowa, Južna in Severna Dakota, kjer je toplomer prilezel v nekaterih krajih tudi do 120 stopinj, v vseh krajih pa nad sto; isto poročajo tudi iz južne Minnesote, Nebraska in južnega Illinoisa. Iz Montane in nekaterih severozapadnih držav pa poročajo, da se prebivalci nič kaj ne pritožujejo nad letošnjo vročino — nekateri nas menda še zavidajo — kar v več krajih kaže toplomer skoro 20 stopinj pod normalo, to se pravi, da bi moralo biti v tem času za 20 stopinj bolj gorko, kot je.

V Wisconsinu tudi prosijo že za hladnejše dneve. V Manitovocu je kazal toplomer — uradno namreč — 98 stopinj, dočim prebivalci trdijo, da je bilo nad sto.

Vzhodne države in obmoraki kraji se pa sedaj še nič ne pritožujejo; v New Yorku n. pr. je kazal toplomer samo 84 stopinj, in ravno toliko tudi v Philadelphiji. V New Orleansu se prebivalci tudi nič ne pritožujejo glede vročine; toplomer je kazal namreč samo 88 stopinj, akoravno je približno devetsto milj značne črte južno od Chicaga.

Kdor pa čita poročila iz Južne Amerike, tako n. pr. iz Argentine, temu pa takoj preneha biti vroče. V Južni Ameriki je sedaj namreč skoro enako huda zima, kot je bila decembra in januarja meseca tukaj. Ni treba misliti, da je to samo šala, kot so n. pr. v starem kraju rekli, ko so čitali kako senzacionalno vest v ameriških listih, "ameriška rasa". V Južni Ameriki je namreč zima, ko je pri nas na severni polobli poletje, in ko je pri nas zima, je v Južni Ameriki poletje. V Argentini prebivalstvo hudo trpi valed hudga mraza, in valed tega mraza je poginilo še veliko število goveje živine. V jugozapadnem delu Argentine divjajo velikanaki snežni viharji in po poročilih, ki so došla v Santa Cruz je valed teh viharjev poginilo nad 50 čred goveje živine. V matraikaterih krajih kaže toplomer 12 stopinj pod ničlo.

Spekulanti z žitom so že pričeli izrabljati sedanjo vročino, ki se je razlila po vsem ameriškem kontinentu v svoje umazane spekulacije. Raztrabili so namreč v svet, da bo koruzni pridelek zelo slab, ako hitro ne pride kak dež, in pričeli navijati cene vsem žitnim pridelkom. Ta poročila pošiljajo v svet kot da

Uporno mesto na Japonskem

Prebivalci Nagana, ki so pretepli gubernorja, so se uprli aretaciji. Organizirali so svojo policijo.

Tokio, 21. jul. — "Revolucija" v Naganu, sto milj od Tokija, ki je izbruhnila zadnje nedelje, še traja in postaja zelo resna. Vstaja je lokalnega pomena in naperjena je proti gubernorju, ki se je zameril prebivalcem vsled gotovih drastičnih naredb. Velika ljudska množica je napadla gubernorjevo hišo, prišla gubernorja ter ga vrgla z balkona na cesto, kjer so ga pretepli in pogazili s čevlji do nezavesti.

Ker je bila policija brez moči, je poklicala vojaštvo na pomoč. Razkaženi prebivalci so pa sporočili vojaškemu poveljniku, naj ne pride blizu, ker predno bo en sam mož v Naganu aretiran, bo tekla kri v potokih po mestu. Vstahi so organizirali in oborožili svojo lastno policijo in na njihovi strani je tudi požarna bramba. Vstaška policija pazi na tuje in je postavila stražo na vseh cestah, ki vodijo v Nagano. Vsak tuje je ustavljen, zašiljan in preiskán. Na straži so tudi mnoge ženske.

V mestu je 90 policajev, ki pa se ne upajo na plano. Včeraj je 800 mož demonstriralo pred policijsko hišo in sporočilo policajem, da so najbolj na varnem, če ostanejo notri.

"TATICE OBESATE? TATOVE IZPUŠCATE."

Chicago, Ill. — Tako nekako se je izrazil tujakšnji sodnik Edgar A. Jonas, ki je podal malo lekcijo policajem, ko so pripeljali pred njega 75 oseb radi kršenja Volsteadovega zakona, in katere je sodnik opustil brez vsakega posebnega zašiljanja. Policaji so namreč aretirali v zadnjih dneh 75 oseb, katere so zasačili ali pri pitju opojnih pijač ali pa samo, ko so "poširali slino", ko so drugi pili. Sodnik je pa izjavil, da teh oseb ne more kaznovati samo na podlagi prinešene evidence, da so bili v gostilnah ali restavracijah, kjer se "menda prodaja opojna pijača", in poleg pa ostro kritiziral policijo, ko pusti pri miru one gostilne, restavracije in kabarete, v katerih se odprto toči in prodaja opojna pijača, dočim aretirajo takoj osebe, ki so samo gledalci. Izjavil je, da ni posebno častno za policijo, ako udre v restavracijo in aretirava vse goste, ako slučajno dobi v kakem kotu malo steklenico vina ali pive. Na ta način bo policija izgubila ves ugled pri ljudstvu, ako bo nadlegovala s takim čini osebe, ki niso zakrivile ničesar. Policija naj najprevo očisti one prostore, kjer se odprto toči in prodaja opojna pijača in sicer lastnike takih prostorov, ne pa goste. Zakaj tak favoritizem.

Well — svet še diha! London, 21. jul. — Napoved londonskega preroka Walterja Wynna, pastora "Združene svobodne cerkve" v Cheshamu, da bo 20. julija t. l. konec starega sveta in potem da pride Kristovo kraljestvo na zemlji, je ostal iz napoved. Neki ameriški reporter je v prejšnji noči ustavlil policaja na ulici v Londonu in ga vprašal, če bo res konec sveta pred četrto uro jutraj kot so poročali listi. Policaj je odgovoril: "Vi neumni Amerikanci nam delate dovolj sitnosti podnevu, zdaj ste pa začeli noreti še ponoči. Zakaj se ne držite prohibicije tudi na tujem?"

bi to poročali farmarji. Ako bi pa ne bilo sedanje vročine, temveč hladni in mokri dnevi, bi pa zopet poročali, da valed tega bo slab pridelek koruze, ki ni topilih dnevo, da bi dozeravala. Resnica na tem je pa ta, da so vsi farmarski pridelki letošnje leto zelo dobro obrodili, in farmarji v Kansas so pridelali toliko pšenice, da ne vedo kam z njo, fitni prekupčevalci pa ponujajo izredno nizko ceno. In isto bo z koruzo in drugimi pridelki.

PUSTIL SE ZAPRETI V KRSTO ZA ENO URO; PRISEL IZ NJE ČIL IN ZDRAV.

New York, N. Y. — Da dokaže svojo znanost, je tujakšnji dobroznani Hindu, Rahman Bey, velel, naj ga zaprejo v krsto iz cinka, zapечатijo neprodušno in spustijo krsto v vodo za štiri-deset minut; krsto naj odprejo šele čez eno uro. Kot zaukazano, tako storjeno. Po eni uri so krsto odprli in iz nje je stopil Hindu čil in zdrav, kot da bi se nahajal zunaj. Navzoči zdravniki so ga takoj preiskali, in izjavili, da ta "zapor" mu ni škodoval na dihalnih organih prav nič. Hindu pozivlja vse učenjake, naj doženejo njegovo skrivnost.

V prvem članku smo opisali razne stroke delavcev v jeklar-nah in livarnah. Sedaj pa prehajamo na bolj specializirane kovinske industrije. Izmed vseh stvari, ki se izgotavljajo iz kovin, so stroji brezdvomno najvažnejši. Delavci, ki izdelujejo stroje, zovemo strojnike ali masiniste. Da se izdelajo novi stroji, treba imeti druge stroje za izdelovanje istih; te stroje zovemo strojna orodja (machine tools). Četvorica osnovnih strojnih orodij so tokarne (lathe), strugalniki (plane), mlinski stroji (milling machine) in vrtnali stroji (drilling machine). Delavci, ki upravljajo strojna orodja, moremo deliti v tri skupine. Najprej so takozvani "machine operators" ali "specialista", ki tvorijo najmanj izurjenno skupino. Takozvani "all-around machinists" so bolj izurjeni skupina in znajo upravljati vsak stroj v delavnici. Najbolj izurjeno skupino tvorijo takozvani "tool makers" in "die makers". "Tools" v tej zvezi so drobni koščki kovine, ki se vkle-njajo v strojno orodje in ki s svojimi ostrinami režejo kovino v primerne oblike. "Die" je jek-len model ali nakovalce, ki se rabi pri nakovanju s padnim kladivom (drop forging) ali pa pri preluknjavanju plošče potom prebijalnih stiskalnic (punch press).

KER JE BILA TEPENA. JE UŠLA OD DOMA.

Chicago, Ill. — Violet Popović, stara 15 let, je bila v ponedeljek zjutraj tepena, ker je v nedeljo zvečer šla v kinogledališče s fantom in prišla precej pozno domov. Valed te kazni se je pa poslovala od svojih starišev na 4516 W. Harrison St. po francosko. Ker je še v terek ni bilo domov, so stariši obvestili policijo, da naj jo poišče.

KRVAVA STATISTIKA.

Chicago, Ill. — Avtomobil ubijajo, ubijajo... Zadnji terek so samo v Chicagu ubili pet oseb, in število žrtv avtomobilov je od 1. januarja naraslo na 450. Največ je otrok do starosti 10 let. V južnem delu mesta je bilo aretiranih osem šoferjev, ki so s svojimi busi vozili s hitrico od 35 do 40 milj na uro ravno ob času, ko je bilo na cesti največ ljudi.

22 OSEB RANJENIH V ŽELEZNIŠKI KOLIZIJI.

Chicago, Ill. — V terek zjutraj je lokalni ekspresni vlak na železnici Illinois Central zavozil v vlak, v katerem so bili delavci vposleni pri popraviljanju proge. V tej koliziji je bilo 22 oseb ranjenih, med temi več zelo težko. Uprava železnice je kot vedno zvalila vso krivdo na vlakovodje obeh prizadetih vlakov, češ, da se nista ozirala na signale.

NEWYORSKI ŽUPAN JE OBLJUBIL POMOČ STAV. . . KARJEM.

New York. — Župan James Walker je obljubil deputaciji stavkajočih nameščencev podulčne železnice, ki ga je obiskala v njegovem uradu, da bo skušal posredovati med stavkarji in družbo. Rekel je, da simpatizira z delavci in čestital nameščencem, ker se obnašajo mirno.

SEST OSEB TEŽKO RANJENIH V KOLIZIJI NA POULIČNI ŽELEZNICI.

Chicago, Ill. — V ponedeljek zjutraj je bila kolizija na električni poulični železnici na Kedzie Ave. in 38 česta južno, v kateri koliziji je bilo šest oseb težko ranjenih; vozova sta bila natlačena z delavci na poti v tovarne.

Čistilci in barvarji oblek se bojujejo za priznanje organizacije.

New York, N. Y. — Organizirani čistilci in barvarji oblek izjavljajo, da se bojujejo za 100-odstotno organizacijo. Na stavki je zdaj deset tisoč delavcev. Pred stavko je bilo okrog štiri-deset odstotkov delavcev neorganiziranih. Zda so ti neorganizirani delavci zastavkali z organiziranimi vred, da se izvojuje priznanje unije na vsaj črti. Dalje ti delavci zahtevajo štiri in štirideset ur dela v tednu. Podjetniki bi radi znižali tudi mezdno za dvajset odstotkov. Vrh tega pa še groze, da izpro delavce še v pet in sedemdesetih podjetjih, v katerih še delajo v tej industriji, kar pomeni, da bo stavkajočih in izprtih delavcev okrog 25.000, ako podjetniki izvrše svojo grožnjo. Unija je razpostavila stavkovne straže in voditelji unije so prepričani, da delavci zmagajo.

Izbiranje poklica II. Nasvet staršem.

Napotiti svoje otroke po šolskih letih poklic, ki je ob danih okoliščinah najbolj primeren za nje, je ena izmed najvažnejših posvetovalnih dolžnosti staršev. Namen teh člankov, ki opisujejo strokovne poklice v raznih industrijah, je, nuditi v prvi vrsti staršem nekoliko navodil, širšemu občinstvu pa nekoliko zanimivih podatkov.

V prvem članku smo opisali razne stroke delavcev v jeklar-nah in livarnah. Sedaj pa prehajamo na bolj specializirane kovinske industrije. Izmed vseh stvari, ki se izgotavljajo iz kovin, so stroji brezdvomno najvažnejši. Delavci, ki izdelujejo stroje, zovemo strojnike ali masiniste. Da se izdelajo novi stroji, treba imeti druge stroje za izdelovanje istih; te stroje zovemo strojna orodja (machine tools). Četvorica osnovnih strojnih orodij so tokarne (lathe), strugalniki (plane), mlinski stroji (milling machine) in vrtnali stroji (drilling machine). Delavci, ki upravljajo strojna orodja, moremo deliti v tri skupine. Najprej so takozvani "machine operators" ali "specialista", ki tvorijo najmanj izurjenno skupino. Takozvani "all-around machinists" so bolj izurjeni skupina in znajo upravljati vsak stroj v delavnici. Najbolj izurjeno skupino tvorijo takozvani "tool makers" in "die makers". "Tools" v tej zvezi so drobni koščki kovine, ki se vkle-njajo v strojno orodje in ki s svojimi ostrinami režejo kovino v primerne oblike. "Die" je jek-len model ali nakovalce, ki se rabi pri nakovanju s padnim kladivom (drop forging) ali pa pri preluknjavanju plošče potom prebijalnih stiskalnic (punch press).

Mladenci, ki želi postati uspešen masinist ali orodar, bi moral biti modri, energičen in zdravega telesa. Mora imeti tudi naravno mehanično nadarjenost in vsaj doviriti osmi razred ljudske šole. Malokatera strojna delavnica ima dandanaes važenjske težaje kot nekdanj. Kjer je takih težajev, mora vajenec podpisati pogodbo, s katero se obvezuje ostati s podjetjem navadno skozi štiri leta, za katero dobo mu obojato poduk v rabi raznih strojnih orodij in neko gotovo plačo. Nekateri masinisti se učijo obrti s tem, da delajo v različnih tovarnah; v eni se izučijo upravljati vrtnali stroj, v drugi se izučijo v strugarstvu in tako dalje, dokler se niso izučili v rabi vseh orodij in tako postanejo izurjeni masinisti. Specializirani na strojih nimajo mnogo izgledov za "pomankanje". Ako delavec se izučil upravljati le eno orodje, on postane lahko pomožni ali pravi "foreman". Toda, ako je v delavnici nekdo, ki zna rabiti vsa strojna orodja, namreč kak izurjeni "all-round machinist", ima ta-le več nade, da postane "foreman", nego delavec, ki je specializirani samo za eno orodje. Tak "all-round machinist" ima mnogo izgledov za pomankanje. On lahko postape orodar ali "die maker" ali pa "foreman" in celo "superintendent".

Kar se tiče zaslužka masinistov, podatki iz Clevelandu podajajo sledeče mezde tekom prvega dela l. 1924. Specializirani so dobivali od 40 do 85 centov na uro; "all-round machinist" od 60 centov do \$1 na uro; "tool makers" od 60 centov do \$1; "die makers" od 60 do 90 centov na uro in monterji (erectors), ki postavljajo nove stroje, od \$1 do \$1.25 na uro.

Izmed industriji, ki zaposlujejo masiniste, orodarje in "die makers", naj navedemo tovarne avtomobilov in avtomobilskih sestavin (parts), električnih strojev, gonilnih strojev, kovinskega pohištva, vijakov (bolts), vijakovnih matic (nuts), obrobnice pri cevnih sklepih (washers), zakovic (rivets), peči, orodij in strojnih orodij. Je tudi mnogo industriji, ki zaposlujejo masiniste za izdelovanje, montiranje in popraviljanje specialnih strojev. Na primer, treba masinista za izdelovanje

tiskalnega stroja, za njegovo montiranje in popraviljanje, ali delavca, ki operira ta stroj, spada k povsem drugi stroji. Mnogo fantkov bi radi vstopilo v avtomobilsko industrijo. Ta industrija je ena izmed najvišje specialnih modernih industrij. Zato najdemo mnogo strojnih specializistov v teh tovarnah avtomobilov. Mnogo izmed strojev, ki jih operirajo, obratuje malone povsem avtomatično in zahteva le malo izurjenosti s strani delavcev. V mnogih pogledih tovarna avtomobilov je podobna strojni delavnici, z masinisti, ki obdelujejo lite kose, orodarji, "all-round" masinisti in operatorji strojev. V tovarni avtomobilov imamo troje splošnih vrst dela, namreč strojno obdelovanje pednih komadov, zlaganje (assembling) teh komadov in nadziranje raznih vrst dela. Tovarne, ki izdelujejo kočnjak avtomobilov (body) in delnih sestavin avtomobilov (automobile parts), imajo veliko raznovrstnosti delavcev. Nekatera tovarne izdelujejo le obranke (fender) in metalne ploščevine ter zaposlujejo mnogo operatorjev prebijalnih stiskalnic (punch-press); druge posebne tovarne izdelujejo kočnjake za avtomobile (automobile bodies) in zaposlujejo delavce lesne stroke, delavce metalnih ploščevin, plekarje (painters) in tapetarje (upholsterers).

V nekaterih avtomobilskih tovarnah je delo tako visoko specializirano, da novi nameščencev ne potrebuje več kot deset dni, da se nauči vršiti ono edino posebno delo, za katero je nastavljen. Srednja mezza delavca, ki dobiva srednjo mezdno med najvišje in najnižje plačanim delavcem v isti skupini je za vse delavce v avtomobilskih industrijah v Clevelandu tekom enega tedna v l. 1922 znašala \$29.30. Pri tem treba poudarjati, da je Cleveland v tej industriji drugo mesto v Združenih državah. Začetniki v avtomobilskih industrijah, ki imajo že 18 let, dobivajo od 45 do 55 centov na uro.

Dobro izurjeni mehaniki so redkokdaj brez dela.

V prejšnjih časih tipičen kovinski delavec je bil staromodni kovač (blacksmith). Tudi dandanes je še mnogo teh kovačev, ali njihovo število se gotovo ne povečuje, kajti veliko onega dela, ki so ga poprej vršili splošni kovači, dandanes opravljajo strojni kovači (forgeman), kladivarji (hammerer) in varilci (welder). "Forgeman" in "hammerman" razgrevajo, kujejo in izobličujejo kovino ravno tako kot kovač, ali oni rabijo kladivo, ki ga goni parna sila, ali pa padno kladivo (drop hammer). Jeklo, ki ga oni kujejo, je jako močno in se rabi za kose, ki morajo prenašati največji pritisk, kot na primer osi za železniške vozove ali strojne sestavine, ki morajo biti jako vzdrone. Padno kladivo se rabi za izobličevanje manjših kovinskih kosov, ki jih je težko izobličiti na stroji ali v kalupu (mold).

Deček, ki se hoče izuriti v tej stroki, mora služiti kot vajenec (apprentice) ali pomagalec (helper) za dve do štiri let. Začetna plača za kovače, vatevali blacksmiths, forgemen in hammerers, znaša od 40 do 45 centov na uro. Mezda za delavce, vatevali deloma izurjene delavce, znaša od 55 do 80 centov na uro. Jako malo izredno izurjenih kovačev-kladivarjev (hammerers) dobiva \$1.25 na uro. Varilec (welder), ki smo ga zgoraj omenili, dela z oksid-acetilenskim ali električnim gorilnikom (burner), ki topi in zvarja kovino. Varilec utegne odstraniti nepopolne dele litine, topiti novo kovino in jo dodati k staremu kosu ali pa stopiti dva kosa kovine v enega. Delavec, ki se nekaj razume na kovino in mehaniko, se lahko nauči zvarjanje (welding) na "arc" ali acetilen v jako kratkem času. Varilci v železniških delavnicah v Clevelandu dobivajo 78 centov na uro.

Kotlarji (boiler maker) so delavci, ki delajo s težkimi železnimi in jeklenimi ploščami, katere prihajajo iz valjarj (rolling mills). Oni režejo, izobličujejo in sklepaajo te plošče v obliko kotlov, velikih posod za tekočine (tank), lijakov (funnel) in strojev kosov. Njihovo delo je težko in morajo imeti močno živce, da prenašajo strašni ropot. Pomagalec (helper), ki sedi znotraj kotla, s težkim kovinskim komadom drži konec zakovice (rivet), da se ne premakne, dočim zakovar (riveter) toleča s kladivom od zunaj; ta pomožnik mora prenašati največ ropota in vročine. Treba navadno delati štiri leta kot pomagalec, predno delavec postane kotlar. Najnižje plačani delavec v tej skupini dobiva od \$12 do \$15 na teden; najvišje plačani kotlar \$50 in tudi več. Začetna mezza za mladenca je 30 centov na uro in za starejše začetnike 40 do 50 centov na uro.

"Sheet-metal workers" so oni delavci, ki izobličujejo tanjše železne in cinaste plošče. Mnogo stvari, ki so jih taki delavci izdelovali poprej na roko, se dandanes izdelujejo s pomočjo prebijalnih strojev (punch press), za katere zadostujejo neizurjeni delavci. Izmed stvari, izdelanih na stroji, so cinasti kozarci, mala kolesca na uri, peresa, itd.

V nekaterih tovarnah se novi delavci more naučiti v par urah onega posebnega opravila ki ga mora opravljati pri stroju. Na drugi strani ploščevinar, ki izgotavlja pisarniško pohištvo iz metalnih plošč, ki izdeluje duri in okvirje pri oknu iz kovine, ki pričvršča metal na avtomobilske kočnjake ali ki delajo pri zgrad-bnih, morajo biti jako bolj izurjeni in v stanu izgotoviti fino delo. Za bolj izurjene delavce treba štiri let vajenstva. Začetnik dobiva 31 in četrtno centa na uro (unjska mezza). Izurjen Clevelandu dobivajo \$1.25 na uro. Srednja tedenska plača za moške je l. 1922 znašala \$24 za moške in \$13.15 za ženske. — F. L. L. S.

Umiranje čebel od lakote. Zaradi deževnega vremena, ker ne morejo prići do hrane, so pričele umirati čebele od lakote v Trbovljah. Roji, močni od 80.000 do 100.000 čebel so poginili.

IZ POMOČI

Is službenih ozirrov je bilo več Podlegel je požokdbam. Sprevodnik Fr. Lečnik, ki se je smrtno nevarno ponesrečil pri lakovpavanju drevja v Marija Brestju pri Pobrežju, podlegel dobljenim požokdbam v mariborski bolnici.

V Tolminu se zgradi potreben vodovod, ki bo stal teške tisoče lir. Sedanja občinska uprava hoče zidati še občinski dom, za katerega bo treba šteti najmanj 130.000 lir. Davkopiščevalci se prijemajo za glave in ključice; kako pa bomo vse to plačali? slovenskih državnih nameščencev predstavljanih v razne kraje po Italiji. Trišške "Novice" izražajo pravično mnenje, da bi ravno službeni oziri zahtevali, da se državni uslužbenci naše narodnosti pustijo na svojih mestih. Naši premeščenci so družinski očetje in nekateri so si s štedenjem nakupili kos zemlje in si postavili skromno hišico. Nato pa so mivali proč s domačje grude. "Novice" poročajo še, da se našim premeščencem na novih krajih godi osebno boljše. Spuštujejo jih kot ljude, ki v kot vestno uradnike, česar na starih službenih mestih ni bilo vedno delatni. Njihove narodnosti se nikdo ne dotakne in nihče jih ne žalj.

Požar v Metliki. V noči od 1. na 2. julij je izbruhnil ogenj pri Jakobu Ivančiču. Gasilno društvo je bilo v desetih minutah z malo brigadno na pogorišču. Čez nekaj časa je stopila v akcijo tudi velika brigadna, ki je skupno s malo brigadno pogasila ogenj v pol ure. Zgorela so gospodarska poslopja in eno šivnico. Pri tej priliki moramo opozoriti na dejstvo, kako neobhodno je potreben vodovod za Metliko. Zahvaliti se moramo le slučajnemu deževnemu in tihemu vremenu, ko se kralj polni vode.

"Kupujte le nacionalne produkte!" Na Reki se je osnoval na fašistovski posiv odbor, ki zahteva, da morajo "vsi dobri meščani" po trgovinah kupovati samo italijansko blago. "La Vedetta" ukazuje trgovcem na Reki in v Opatici, da mora biti vse, kar imajo na prodaj, italijanskega izvora. Blaga iz inozemstva sploh ne sme biti več v prodajalnah, toda inozemstvo mora še nadalje pridno kupovati italijansko blago, posebno žuglavljavja, v katero svrha se o-tvori prihodnji mesec razstava na Reki. Fašistovski posiv nasleduje uničenje jugoslovanskih trgovcev v kvarnerski provinci.

Zopet požar v Ročah. Dne 4. jul. je nastal pri posestniku Reblju v Sp. Ročah ogenj, ki je nagio zajel celo gospodarsko poslopje. Gasilcem iz Roč in Maribora se je posrečilo oganj kmalu omejit, gospodarsko poslopje pa je pogorilo do tal. Posestnik ima znatno škodo, ki je le malenkostno kritja s zavarovalnico.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (June 30-1922) gomeni, da vam je naročnik po-tekla ta dan. Ponovno je pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prigne, je mogoče vstavljeno, kar ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed nepopolno naslova, plašite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov. Naši zastopniki so vsi družinski tajniki in drugi odgovorni, pri katerih lahko plačate naročnino. Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za mesto Chicago in Cleveo za leto \$6.50, pol leta \$3.25, in člani \$5.30. Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c na poštnino. Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA" 2857 S. Lawrence Ave. CHICAGO, ILL.

J. B. Harris-Burland:

Morski som na straži

Odprl sem oči in se nisem mogel domisliti, kaj se je zgodilo z menoj. Temno sem se spominjal, da sem neznožno dolgo kričaril v čolnu po širnem oceanu...

Pogledal sem okoli sebe: ležal sem v senci palm, ki so v prijetnem vetriču šumele nad menoj. Nisem bil več žejen in gladen...

Ko sem se zbudil in spet odprl oči, sem se nahajal na istem mestu pod palmami. Pet korakov od mene je stal možak, ki se mi je približal in dejal:

— Izven nevarnosti ste.

— Da, sem odgovoril slabotno. Toda kje sem?

— Na zapuščenem, osamljenem otoku sredi oceana. Če bi bili umrli, bi bilo isto. Če vas moja žena ne bi bila negovala, bi danes ne bili več med živimi.

— Zelo sem hvaležen vaši ženi, sem dejal in se skušal nasmejati. Torej je niso bile sranje, ko sem čutil nekaj mehkega na svojih ustnicah in videl krasen ženski obraz, ki se je sklanjal čez mene.

— Vi boste še končali na vstlicah, je dejal možak. Valovje je gnalo vaš čoln naravnost preko čeri, a se ni niti ene dotaknil...

ter je tako srečno priplaval v laguno. Pripeljali ste se tako varno do brega kakor otrok v zibelki. Oba vaša tovarila, ki sta ležala poleg vas, sta bila mrtva. Bog sam vas je postal.

— Postal čoln, hočete reči.

— Da, čoln. Veseli me, da je tu.

Ostro sem pogledal možaka: bil je krepak, širokoplečat, zagorelih lic. Brada in lasje so mu zlato šareli v jutranjem solncu. Obleden je bil v belo platneno obleko, ki je pa bila še silno umazana.

— Dve leti sva že tu, je dejal. Ime mi je Matthew Fox. Stopite raje noter, da se malo najest.

Vzel me je v naročje in nesel v jeseno kočo.

— Saj lahko sam hodim, sem zaklical.

Veselo se je nasmejajal.

— Seveda, krasen dečko ste! Napol mrtvi!

Odprl je vrata kočice in me ne ravno preveč obzirno položil na streljo v kotu.

— Tu imate dete, je dejal svoji ženi. Jaz imam sunaj opravka.

Nisem ga več poslušal, kajti vaa moja pozornost se je usmerila na žensko, ki je pekla ribo na malem ognjišču in mi smehljivo gledala.

— Mislija sva, da je ponoči za vas boljše sunaj; v kočici je tako soparno. Storila sem vas za vas, kar je bilo v mojih močeh.

— Verjamam vam, sem ji odgovoril in sam pri sebi mislil:

Možak je sirovina. Za njegovo čeno pa bi skočil v ogenj.

Nadaljevala je svoje delo in nisem se je mogel nagledati. Obledena je bila v čisto navadno modro obleko, a tako kratko, da so se ji videla kolena. Roke so ji bile gole do ramen in njena koža je bila žudovito bela kakor slonova kost, kakor da je ni nikoli obsajalo solnce. Bila je krepka ženska in videl sem gibanje njenih mišic pri delu. Bredovomno je morala že opravljati mnogo težkega dela, odkar je bila na otoku. Kar se tiče telesnih oblik je bila najpopolnejša in najkrasnejša ženska, ki sem jo bil sploh kdaj videl. Njene lasje so bili temno rjavi, skodlani in njene oči temne, če je stala v senci. Kadar pa je stopila v solnce, sem videl, da so temno modre. Začel sem ji govoriti, toda prekinila me je:

— Ne sprašujte ničesar. Moj mož ne dovoljuje, da vam odgovarjam na vaša vprašanja. Kaj vas briga, kdo sva in kako sva prišla sem. Kakor vidite sva mnogo rešila iz razbite ladje.

Zaprli sem oči in si mislil, da je možak gotovo ubegal zločince. Zastran ženske pa sem bil prepričan, da je poštena.

— S čim pa se preživljate? sem vprašal.

— Kakor Robinson z rešeni mi konzervami, kokosovimi orahi in ribami, ki jih kar mrgoli v morju. Kuhane in pečene so izborne.

— Druga ni na otoku?

— Ne, niti živali, niti ptic.

Območnik sem se odprla. Čes najaj časa so se odprla vrata in Matthew Fox je vstopil.

— Kako vam je ime? je vprašal.

— Richard Murray.

— Ladija?

— Valerie — pogorela do vodne črte.

— To je vas, kar sem hotel vedeti od vas, je dejal. — Mary, kaj je s kosilom? — — —

Moja mladost je premagala vse ovire. Naslednje jutro sem bil že dovolj krepak, da sem šel s Foxom ogledat si otok.

Naš položaj je bil silno žalosten. Otočje je bilo iz ognjenikovega kamena, obdan je bil z laguno, na katere robu so okerale čeri branile dostop oceanikom valovom.

Naslednje jutro sem opazil na vodni gladini lagune črno plavutjo.

— Somi, sem dejal, čul sem, da so izborne jedi.

— To je stari Tommy, se je nasmejajal Fox. Nikoli v svojem življenju nisem videl večjega kraljevstva.

— Zakaj zverine ne ubijete? sem vprašal.

— O, ja, ja, imam rad, se je nasmejajal Fox. Moja žena imenuje tega soma "Strmo", jaz pa sem mu dal ime Tommy.

— Če bi imel puško! sem zamrmral.

— Nóbene puške ni na otoku, in če bi bila kaka puška ta, gotovo ne bi bila v vaših rokah.

Bila je to sirova opomba, izgovorjena v tonu, ki bi ga bil v drugem primeru ostro savrnil. No, s Foxom nisem imel namena se pripraviti, toda od tega trenutka sem ga sovražil. In instinktivno sem čutil, da tudi on mene sovraži, saj je imel gotovo vzroke za to, videl da sem tretji človek na otočju, kjer gre tako trda za živca.

Stal je na robu skale in ko sem videl profil njegovega obraza sem bil skoraj prepričan, da bo prej ali slej prišlo do boja med njim in menoj. Morda me bo skušal strmoglaviti s skale v morje, da postane hrana njegovega prijatelja — somu. Ali pa se bo odprl in ženo v mojem čolnu in me zapustil samega na otoku.

Spoznal sem, da je ravno možak za to. Civilizacija je bila prepletkala njegovo živinako sirovost, toda po dvehletnem bivanju na tej žalostni pečini se je ta spet pojavila.

Ogledal sem si otok natančno in spoznal, da je mogoče do njega priti samo po kanalu med čerami, ki so ga obdajale daleč sunaj na okoli in velikem krogu. Ob nje je bitalo divje oceanako valovje, dočim je bila voda v kanalu čisto mirna. Le veliki som pošerus, ki je plaval po njem, je je lahko valoval!

Naslednje jutro je Fox dejal:

— Oprostite mi, da sem vas radj puške tako strovo zavrnil. Toda če je človek dve leti daleč proč od vsake civilizacije, pozabi na oliko.

— Dva leti ste že tu? sem prestrašeno vprašal in si mislil, koliko časa somo pač še ostali v tej strašni samoti.

Vrnila sva se v kočico. Foxove žene ni bilo nikjer. Od sprehe da sem bil tako utrujen, da sem se sleknil na ležišče v kotu in zaspal.

Čez teden dni sem bil že čisto na nogah. Pomisliti morate, da sem bil krepak mlajš mož, star šestindvajset let in od zgodnje mladosti sem se že posvedal sportu. Življenje na otoku je bilo silno enostavno. Lovili smo ribe, jedli in spali. Najbolj sem pogrešal duhana. Fox ga je nekaj časa, a si silno štedil z njim. Meni ga niti za pol pipe ni posudil.

Povedati moram, da ni dolgo trajalo in saljubil sem se v Foxovo ženo. Prišli so trenutki, ko sem se srmoval teh občutkov, toda splošno sem bil zadovoljen in srečen. Tako sem živl tja v en dan impozabil tem na čas, ki je hitel enakomerno naprej in na ves svet.

Nekega dne sva sedela s Foxom na pečinah nad kanalom in ribarila. Nadejal se je progibala temna sčerna senca v močiri vodi.

Naslednja prekine Fox moik in mi reče:

— Mladi moj prijatelj, sedaj si boste pa morali sgraditi lastno kočico, kakor sem si jaz zgradil svojo. Ne pade mi na misel, da bi vas še dalje časa imel v svoji kočici.

— Zakaj ne? sem vprašal hladno.

— Na to mi ni treba odgovoriti, ker ste čisto podla mrcina.

Skočil sem na noge in stisnil pesti. Zavedal sem se svoje moči; nekoč sem z enim samim udarcem pobil nasprotnika.

— Prokleti pes, se je nasmejajal na glas. Samo dotakni se me in te ubijem.

Toda že sem ga bil napadel in ga silno sunil s pestjo v spodnjo celjust, da je skoraj omahnil. A bil je nenavadno spreten, podstavil mi je nogo in v lepem ločku sem odletel v vodo.

(Dolje potohujaj.)

NASIM NAROČNIKOM V ZNANJE!

Članica in sestra Christina Omahne je sedaj na potovanju v državi Pennsylvaniji kot zastopnica za list Prosveto. Ona je pooblašena pobirati naročnike za list Prosveto, prodajati knjige Književne Matice S. N. P. J. in vse posla spadajoče v področje lista.

Rojakom in članom S. N. P. J. jo priporočamo, da ji gredo na roke in se naroče na list Prosveto, ter da nakupijo od nje dobrih knjig, katere je izdala S. N. P. J.

Na severozapadu je na potovanju naš član Thom Čelik, ki je leto tako pooblaščen nabirati naročnike za list Prosveto in prodajati naše S. N. P. J. knjige, želimo, da mu rojaki in člani pomagajo pri agitaciji.

Naš član Frank Lukančič je istotako na agitaciji za list Prosveto v državi Ohio in W. Virginiji.

Naš član in dobro poznani Anton Jančevič je na agitaciji v mestu Clevelandu in okolici, ter bližnjih mestih Clevelanda za Prosveto.

Upravištvu priporočamo vse zastopnike, rojake in članom v obse, da se od njih naroče na list Prosveta in si nabavijo knjig Književne Matice S. N. P. J. Filip Godina, upravitelj.

Ali želite snati pravilne pisni in štiti angličko? Naroči si "Slovensko-angličko slovarce", katere je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

Nemci se najj dobrodošli!

Berlin, 21. jul. — Nemški izletniki so letos dobrodošli v letoviščih zavenskih držav, ki so tik po vojni prisegale, da ne marajo več videti niti enega Nemca na svojih tleh. Belgijka in francoška letovišča so letos polna namških turistov. Drugi odhajajo v Jugoslavijo in celo v Italijo, katere komaj čaka, da kdo pride in princas kak denar.

Odpomoč na hransovine v Nemčiji.

Berlin, 21. jul. — Nemška vlada je sklenila potoviti 50 milijonov dolarjev na javna dela v svrhu, da dobe brezposelni delavci zaslužek. Nemčija ima še vedno okrog poldrugi milijon delavcev brez dela. Na programu so nove proge, pošte, telegrafski in telefonski štabi in kanal v Spodnji Šleziji.

NA PRODAJ

grocerijska trgovina v dobrem stanju, dela od \$70 do \$80 prometa dnevno, vse za gotov denar. Se proda na nizko ceno. Oglasite se pri lastniku na 1924 So. Racine Ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

CUDOVI TI USPEHI OD SEVERA'S ESKO.

Skušnja gosp. F. Bartonieška doma in Vebler, S. D., je resnično čudovita. On nam piše: "Tpel sem strašne arbedne na moji koži in se nisem mogel rešiti, brezjeme kaj sem poskušal, dokler nisem poskusil Severa's Esko antiseptično mazilo, katere me je popolnoma rešilo teh bolečin in trpljenja." — Oglasite se pri vašem lekarnarju in kupite si lonček za 50c Severa's Esko mazila in ne jemljite nobenih drugih ponudnih vam nadomestil. Ako vam ni mogoče dobiti pravnega, tadaj pišite na: W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa. — (Adv.)

DA SKUPAJ DOBRO PISU, PISU PO NAŠE PRODUKTE.

Iskano v velikih odli, kmeti, skladu in v vsaki poslovalnici. Poskušajte in se prepričajte, da je doma pri nas iskano najbolj in najbolj in najbolje.

Čestitamo, obhajujemo in v prodajnici izdajamo dno primeren popust pri vsaki naročnici. Pišite za informacije na:

FRANK OGLAR, 2425 Superior Avenue, Cleveland, O. Pošaljite se kampanje za nove člane in pridobite si lepe nagrade!

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

- Ima v nakoli naslednje knjige: AMERIŠKI SLOVENCİ — izvorna hrana knjiga, obsegu 622 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00 Slovensko-Angličko Slovarce — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$2.00 Zakon Bogomilje — tolnači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere vzmorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50 Pater Mahaventura — V Kobaridu — zanimiva povest iz življenja ameriških franciskanov, in doživljaji rojaka, izvirno spopojena s slikami...\$1.50 Zgodovinski romani povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75 Jimmie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek...\$1.00 Zepisnik k vane konvenciji S. N. P. J., 202 strani mehko vezana, stane samo...50c

KNJIGE KNJIZEVNE MATICE SE DOBE

pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč doseže jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

- William Siter, 2424 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Anton Jančevič, 1171 Harvard Rd., Cleveland, Ohio. Anton Bokal, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio. John Krizančič, 13111 Boulevard Ave., West Park, Ohio. Andrew Vlahov, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa. John Biman, 2555 Russell St., Detroit, Mich. Frank Stolar, 12705 St. Aubin, Detroit, Mich. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo. Proletarac, 2629 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pišite podo na: KNJIZEVNA MATICA S. N. P. J., 2627 So. Lawdalo Ave., Chicago, Ill.

SVETNIK Spisal Anton Feganzar. Prevel Pastalkin.

(Dolje.)

Solnce je izginjalo v viharnem dimu oblekov, ki so lezli kvilku sem od severa za vasjo. Kraj, ki so malo prej mrgoleli ljudstva, so bili sdaž črnomodra pustinja. Izza ovinkov prodastih uličic, izza priprtih duri, izza hišnih voglov so izpazovale ženske. Ko se je prikazal Benedetto, so se vse umaknile. Čutil je, da je Jemne ve o smrtnem boju moža, ki je bil prišel k njemu po zdravje, da je napočila ura umaga za njegove sovražnike. Don Klemente, njegov učitelj in prijatelj, ga je prosil prej, naj odloči oblačilo, in zdaj, naj zapusti svojo hišo, naj zapusti Jemne. Zahteval je to z boatejo in ljubeznijo; a zahteval je vendarle. Od bridkosti in od posta, ker ni mogel danes zauditi svoje opoldanske jušine iz kruha in boba, je čutil, da se ga skoro loteva onemoglost, in pogled se mu je zatemnil. Sedel je na polraspadli prag zaprtih malih duri ob vrodu v Dvorsko stazo. Dolgo bobnenje groma se je razlegalo nad njegovo glavo.

Polagoma si je med odpočitkom zopet odpomozel. Pomislil je na človeka, ki umira v hrepensnju po Kristu, in val milobe se mu je vrnil v dušo. Zepelja ga je vest, da je za nekaj hipov pozabil na ta veliki dar Gospodov, da mu je križ zamrzal, jedva se je iz njega napil življenja in radosti. Skril je obraz v člani ter se natihoma rasjokal. Od zgoraj je rahlo zakripalo, kakor bi se odprle oknice; nekaj mehkega zadene ob njegovo glavo. Zdrzne se in dvigne roke z oči; pri nogah mu leži divja rožica. Ves je vstrepetal. Že nekaj dni je, all zvečer, ko se je vračal v svoj brigol, ali zjutraj, ko je prihajal iz njega, našel cvetice na svojem pragu. Ni jih vzel nikoli. Poločil jih je, v kraju, na kamen, da jih ne pohodijo; nič več. Tudi ni nikoli skušal izvedeti, katera roka jih prinaša. Divja rožica je padla gotovo iz iste roke. Ni dvignil glave in je razumel, da mora oditi, četudi ne pobere rožice in tudi ne namigne, da jo misli pobrati. Skušal je vstati, noge ga niso še dobro npsile, obstal je za trenutek, preden se je odpravil na pot. Grom je bobnel iznova, močnejše, nepretrgoma. Neke male duri so se odprle, iz njih se je nagnila črna obledena, svetlolasa mladenka, bleda kakor vosek, s prestrašenimi in solznimi azurnimi očmi. Benedetto si ni mogel kaj, da ne bi obrnil glave k njej. Spoznal je občinsko učiteljico, ki jo je bil videl za trenutek v hiši višjega duhovna, in že je hotel dalje, ne da bi jo pozdravil, kar se njej izvija stok: "Cujte me!" in umaknivi se za korak nazaj v hodnik, je padla na kolena, akionila glavo na prsi ter proseče iztezala k njemu roke.

Benedetto je obstal. Obotavljal se je za trenutek, nato je rekel s strogo resnobo: "Kaj hočete od mene?"

Postalo je bilo še skoro tema. Bliski so jima sleptli oči, treskanje groma je polnilo revno stezico, oviralo ju je, da ništa mogla drug drugega slišati. Benedetto se je približal durim.

"Povedali so mi," je odvrnila mladenka, ne da bi dvignila obraz in prekinujoče se ob udarih groma, "da boste najbrj morali zapustiti Jemne. Ena vaša beseda mi je dala življenje, vaš odhod mi sada poto smrt. Ponovito ono besedo, povejte jo same, samo zame!" "Katero besedo?"

"Vi ste govorili s gospodom višjim duhovnom, jaz sem bila v bližnji sobi pri služabnici in duri so bile odprte. Vi ste trdili, da človek lahko tajji Boga, ne da bi bil v resnici brezbožnež in ne da bi zaslužil večno smrt, če tajji Boga, ki mu ga predstavlja v taki obliki, da nasprotuje njegovemu razumu, pa vendar ljubi resnico, ljubi dobroto, ljubi ljudi in vse te vrste ljubezni tudi izvršuje."

Benedetto je molčal. Res je bil to trdil, a govoril je s duhovnikom in ni vedel, da ga poslušajo osebe, ki morebiti niso bile sposobne, da bi ga razumele. Ona je sumila vzrok njegovega molčanja.

"Stvar se ne tiče mene," je rekla. "Jaz verujem, jaz sem katoličanka. Tiče se mojega očeta, ki je živel tako in je tako umrl in... ko bi vi vedeli... prepričali so tudi moje mater, da se gotovo ni rešil!"

Dočim je govorila, so začele debele, redke kaplje med blišči in grmenjem udarjati na cesto, detale so valile lise v prah, prašketale so v vetru in bilale sldove; a ne Benedetto ni iskal zavetja v durh, ne ona ga ni povabila, naj vstopi, in to je bila od njene strani edina izpoved njenega globokoga občutka, ki se je zagrinjal v misticisem in otroško spoštovanje.

"Recite, recite," je grozila ter končno dvignila obraz, "da je moj oče rešen, da ga zopet najdem v rajju!"

Benedetto je odvrnil: "Molite."

"Moj Bog, samo to?"

"Ali molimo morebiti za odpuščanje tistemu, ki mu ni mogoče odpustiti? Molite."

"Oh, hvala! Vi trpite?"

Te zadnje besede je zašepetala tako tiho, da jih Benedetto prav lahko ni slišal. S poslovilno kretnjo se je oddaljil med zaganjajočim se dežjem, ki je bilal in premetaval po blatu mrtvo divjo rožico.

Morebiti skoči okno, morebiti skozi duri ga je Noemi videla iti mimo krme, kjer se je mudila s dekletom iz Arcinazza. Isprosil si je dežnik pri krimarju ter mu sledila, ne menec se za naalnost vetra in dežja.

Sledila mu je, ker ji je bilo hudó, videti ga gologlavega in brez dežnika, in ker je pomislila, da bi ga morali, če bi ne bil svetnik, imenovati norca. Ko je prišla na trg pred cerkvijo, je videla, da so se neka vrata na desni za spoznanje odprla in je dolg in sub duhovnik pogledal ven. Mislija je, da duhovnik povabi Benedetta, naj vstopi, a mesto tega je duhovnik, ko se mu je Benedetto približal, njej v veliko ogorenje, trubešema zapri duri. Benedetto je stopil v cerkev svetega Andreja in ona je vstopila za njim. On je šel do velikega oltarja in pokleknil, ona je obstala blizu vrat. Cerkovnik, ki je sedel na stopnicah nekega oltarja in dretnal, je vstal, ko je začul njune korake, ter se napolil v smeri proti Benedettu. Toda pripadal je stranki rimskih duhovnikov, zato se je vrnil, ko je spoznal krivoverca, in vprašal tujo gospodično, ali mu ne ve ničesar povedati o onem bohem mladenčcu iz Arcinazza, ki so ga bili zjutraj prinesli v cerkev, kjer je cerkovnik videl tudi njo. In dostavil je, da vprašuje po tem, ker ima ukaz čakati višjega duhovna, ki mora priti, da mu ponese sveto popolnico. Noemi je vedela samo, da mladenec iz Arcinazza umira, druga ni.

"Razumem," je rekel cerkovnik krepko in z nasmehom. "O Kristu ne bo maral ničesar slišati. To se lepi čudeži! Zahvaljen bodi Bog za ta grom in strelo, ker drugače bi nam bili prinesli mladenko sem."

In vrnil se je k svoji stopnici, sedel znova in zadremal.

(Dolje potohujaj.)